

Z CYKLU STOHY
FOTO. JASMÍNA A ZUNA KOZÁNKOVY

TANČNÍ ZÓNA

Text. Jana Návrátová

Místo pro všechny

Cesta zkoumání životního stylu tanečníků nás zavedla do Orlických hor. Slovo „cesta“ budeme v tomto článku skloňovat častěji než v cestopisech. Pro životní a umělecké partnery Zunu a Milana Kozánkovy je to klíčový pojem. Leží v terminologickém jádru taoismu, jímž se oba umělci řídí. Taoismus prostupuje jejich každodennost, práci intelektuální, fyzickou i uměleckou. Určuje jejich vztahy k lidem, k sobě navzájem, ke své dceři Jasmíně i k sobě samým. Jedním z kánonů taoismu je harmonizace života s přírodou. Pro naplnění tohoto požadavku udělali Zuna s Milanem v poslední době maximum. Proдали bratislavský dům a koupili v Čechách starou usedlost, „taký domček“, a k němu rozlehlou louku. Coby kosmopolité zůstali vlastně za pecí.

Cesta k novému životu mezi Dobřany a Kounovem v Orlických horách trvala řadu let. K regionu je už dávno připoutala tradice letní taneční školy – Tanec na horách, což byly (a už nebudou) dva týdny aktivního programu pro tanečníky, profesionální i amatérské, jimž Zuna s Milanem pomáhali odhalovat souvislosti mezi přírodou, tělem a duší. Tanec si zvolili jako jednu z cest, jak tyto souvislosti objevovat, jak se naučit vnímat sebe sama coby součást celého vesmíru a jeho proměn.

V naší – tedy české a slovenské – taneční komunitě jsou Zuna a Milan známí právě díky inklinaci k duchovnímu pojetí tvorby, k alternativnímu, veskrze zdravému životnímu stylu. Platí za respektované taneční pedagogy a Zuna nad to praktikuje i učí shiatsu a studuje čínskou medicínu. Možná se my, městští flamendři, kteří se rádi

necháváme ovívat představou života v přírodě, práce na zahradě, představou časného vstávání a praktikováním pozdravu slunci na orosené louce, můžeme nechat jejich přeměnou snů ve skutky inspirovat. Alespoň část redakce se na ten „countrylife“ zajela podívat zblízka.

Město, systém, klíče

Na začátku ale připomeňme, že Kozánkovi prošli stejnou praxí a režimem, jako jiní nezávislí umělci v našich krajích. Tedy systémem – grant = projekt. „Když jsem chtěl něco vytvořit, musel jsem rok předem vědět, jak bude projekt vypadat, požádat o grant, čekat, jestli ho dostanu, a pak vytvořit úspěšné dílo, které objedná festivaly a divadla. Musel jsem bojovat o prostředky, o prostor, o reprízy – a ten kolotoč mi úplně vzal chuť tvořit,“ říká Milan a dodává: „Navíc jsme všichni

přinášeli na jeviště to samé – omšelá městská témata, konflikty muž – žena, samá klíče... umění pro umění, umění pro ego.“

Za současné umění se pokládá především to, co souvisí s městským prostředím, témata přírody, krásy, harmonie se dnes nenosí. Umění také podleho hře na „produktivitu“ – cenu má jenom výsledek, proces je nezajímavý. Těto praxi chtějí Zuna a Milan nabídnout alternativu v budoucím centru Pangea.

Rezidenční centrum

„Nedávno jsme v Bratislavě viděli performanci dvou tanečniců Ultimy Vez – Laury Arís Alvarez a Jorge Jáureguiho. Laura je fantastická „moverka“, oba jsou skvělí tanečníci, a předvedli něco zcela neočekávaného – Jorge připevnil Lauře na záda bodliny a ona hodinu předváděla ježka. Cítili jsme, že jde o jinou kvalitu lidskosti, o spojení s přírodou, o vztah mezi člověkem a nějakým živým tvorem. A byla v tom taky úcta ke svému tělu,“ popisuje nadšeně Zuna. „Takovým věcem bychom chtěli dát v Pangeii prostor,“ dodává Milan.

Zatím jsme procházeli kolem roubenky a Milan máchal rukama a do vzduchu rýsoval stěny budoucí dřevěné dvou-budovy. Jeho osobnost nejspíš určuje vertikála. Zuna, jako vždy, věnovala pozornost zemi. Vymezovala na trávě plochu projektovaných staveb, včetně zahrady, a určovala, co na kterém záhonu poroste. Dívali jsme se dolů loukou do podzimního jasu a představovali si, že stojíme za sklem budoucího tanečního sálu. „A internet tu máte?“ ptám se trochu ze sna.

Technicky bude Pangea ekologická dřevěná stavba, provozně nízkonákladová, co nejvíce energeticky samostatná. Jak už bylo řečeno, v plánu jsou dvě budovy – jedna na bydlení, druhá na práci. Obsahově půjde o umělecké a vzdělávací centrum, kde budou probíhat semináře, workshopy, přednášky, ale také zkouškový proces, proces uměleckého výzkumu, včetně neformálních prezentací pro veřejnost. Budou zde vítáni i ti, kdož potřebují vypnout, zbavit se stresu, utřídit si myšlenky, uchýlit se do ústraní. Ať už proto, aby naši soustředění pro tvorbu, či klid na sebe sama.

Nejprve je ale třeba centrum vybudovat. Zuna s Milanem jej od začátku – v souladu s dharmou* – nepokládají za svoje vlastnictví. Chápu jej jako prostor, o němž se hodlají dělit. Logicky se tedy hodlají dělit i o úkoly a práci na jeho výstavbě. Průběžně publikují na webu a Facebooku výzvy dobrovolníkům – zatím šlo o romantiku, např. o výsadbu březového háje, ale příští rok už to bude skutečná makačka.

Signálem k tomu, že nebudují zázemí jenom pro sebe, ale i pro ostatní, je zájem a ochota mnoha lidí se na budování centra podílet. Dokonce i finančně. Projekty, jako je tento, by mohly být podpořeny i z evropských fondů. Ale nakonec, v zájmu zachování nezávislosti, respektování vlastního rytmu a vlivu vesmírných sil, tuto možnost Zuna s Milanem zařadili jako jednu z posledních, krajních.

ZUNA KOZÁNKOVÁ / FOTO. VLADO KOLLÁR
WWW.BEATLEMAN.INFO

Výstavba centra do jisté míry zasáhne i do okolí a je důležité, aby lidé z okolních samot a vesniček nové příchozí Slováky s jejich „výstředním“ nápadem přijali za své. Zastupitelstvo obce už řešilo, jestli se bude v Pangei tančit polka, nebo valčík, ale jinak vychází radnice novým obyvatelům vstříc a místní obyvatelstvo je přijalo mezi sebe. To at trvá věčně!

Inspirace, potřeby, spolupráce, síť

Milan i Zuna mají za sebou poměrně rušný život umělců a pedagogů. Oba si užili roky cestování, práce v zahraničí a mají tedy s čím srovnávat, což jim pomáhá tříbit své vlastní představy o budoucnosti.

Milan už dávno zjistil, že ho baví učit. Vždycky na sobě pracoval, zajímal se o to, jak lidské tělo funguje a chtěl se o svá zjištění podělit. Ve chvíli, kdy se rozhodl, že vystoupí z kolotoče „kariérního choreografa“, dostal hned několik nabídek, aby choreografii vyučoval. A to na salzburském SE-ADU, v Leedsu na Contemporary Dance School a pak i v Calgary. Vedl kreativní seminář zaměřený na kompozici, který nazval „Art of creative process“. „Vím, že se choreografie nedá učit, ale mohl jsem studentům předat základní principy jak dílo budovat, a – což jsem si uvědomil až později a velmi si toho cením – mohl jsem experimentovat, hledat a konfrontovat svoje umělecké vize, více, než když jsem byl tzv. výkonným umělcem.“

Dalším zásadním mezníkem bylo Milanovo působení v centru Grotovského ve Wroclavi. Jeho kolega a kamarád Matej Matějka, jehož známe jako někdejšího člena Farmy v jeskyni, zde založil a vede studio fyzického divadla. Milan Kozánek

patří k jeho stálým spolupracovníkům. Pracuje se tu metodou výzkumu, s níž si dávají skutečně na čas a propojují herecký výraz s pohybem a zpěvem. Jeden projekt zabere třeba i víc než rok. Tady je cílem právě ta cesta. „U Grotovského přístupu jsem zaznamenal i jakousi jinou inteligenci. Inteligenci pro vnímání těla a pochopení toho, jak funguje. Jsou věci, které jsem deset let zkoušel, pojmenovával a učil studenty tance, a tady, u herců, všechno fungovalo mnohem rychleji.“

Budoucí Pangea, ač se to na první pohled nezdá, má dobrou strategickou polohu. Leží dvě hodiny od Prahy, Brna i Wroclavi. Mohla by tedy vzniknout funkční síť, která by zahrnovala i Pardubice a Hradec Králové a která by umožnila spolupráci umělců i distribuci projektů.

A co tedy ten životní styl?

Milan o sobě tvrdí, že je městský typ. Ale už v šestnácti letech, kdy si připadal jako mimozemšťan, kterého vysadili z rakety na Slovensko do prostředí komunismu, do ateistické rodiny, objevil Konfucia a Lao'Č. Konečně se uklidnil, že existuje něco, čemu rozumí a co trochu dává smysl. Pochopil ale, že myšlenky taoismu musí jako tanečník převádět do života každodenní práci na sále, aby se teorie vpily do každé buňky jeho těla. Když se potkali se Zunou, našel spojence, pro život vedený principy taoismu, živený makrobiotikou a prokládaný pravidelnými retreaty.

Retreat znamená ústraní. Milan podstoupil první před šesti lety. Strávil týden v poustevně, kde čelil především sám sobě. Byla to náročná, nic-

méně blahodárná, zkušenost. Nosili mu třikrát denně misku rýže, a tu a tam, jakoby náhodou, zapoměli přijít. Musel se vyrovnat s hladem, vztekem, samotou, zvuky lesa – okolí obývalo stádo divočáků – a hlavně se svými strachy. Jediná činnost, které se má člověk na retreatu věnovat, je meditace. Od té doby absolvuje Milan retreaty pravidelně a vřele je každému doporučuje.

Zunina cesta vedla od tance přes shiatsu k čínské medicíně, kterou studuje šestým rokem. I v tomto případě je důležitější cesta než cíl. Objevuje a čerpá nové informace, rozšiřuje si obzory. Nechce se prosazovat jako lékařka – to by se oboru musela věnovat naplno a celý život. Vždyť v Číně se lékařská praxe dědí a slavní klasičtí lékaři patří ke slavným rodům. Zuna poznatky z medicíny zasazuje do svého vlastního obrazu světa a člověka. Tam patří i tanec, filozofie, práce na zahradě, vaření... To všechno je tao. A čínská medicína je součástí taoismu. To ale neznamená, že se k Zuně nemůžete objednat s nějakým zdravotním problémem. Nebude vás léčit podle symptomů, bude hledat příčinu, proč vznikly.

Takto oba postupují i při řešení partnerských krizí, které jsou nedílnou součástí dlouhodobých vztahů. Milan a Zuna jsou spolu dvacet let. Po celou tu dobu jsou si oporou, inspirací, umějí se motivovat i tolerovat. Nicméně i oni prošli fázemi, které měly k idyle daleko. Když se něco takového dostavilo, ponořili se do sebe, do svého dětství, kde hledali příčiny napětí. Šlo o to pochopit, proč se chovají právě tak a zasutý problém „vyčistit“. Takto se dá postupovat i ve vztazích k dětem, rodičům i přátelům.

I když se primárně ani jeden z nich neprofiluje jako terapeut, efekty jejich práce mají do jisté míry léčivou moc. „Nějak se mi sama od sebe před sedmi lety zformovala škola shiatsu, kde přednáším i o taoismu,“ říká Zuna, „Máme v průběhu každého ročního období setkání, kde se do detailů bavíme o tom, co to dané roční období znamená pro náš život a pro naši transformaci. Proč se například některé věci dělají na jaře snáze, než v zimě. Před dvěma týdny jsme měli jedno takové setkání a na začátku jsme seděli v kruhu a povídali si. Byla to taková krása poslouchat změny, které studenti zaznamenali – jednomu z nich se radikálně zlepšilo zdraví, jiný dal výpověď, prolomil strach a začal se věnovat jiným věcem, někdo ukončil vztah, který mnoho let nefungoval. Já jsem se o to vůbec nesnažila, ale ta taoistická filozofie je taková, že když k ní člověk přičichne a začne ji praktikovat – bez toho, že by denně dělal padesát kliků a bouchal si nevíím čím po zádech, tak z toho má benefit vždy, ať tančí nebo netančí. Já už to jinak ani dělat neumím – jenom s tím taoismem. A když tančím, tak tam ty myšlenky prostě jsou.“

Pangea jako důkaz lásky

Nápad odejít z města, z domova, ze země a vybudovat uměleckou farmu dostala před pěti lety Zuna. Milan se pro tu ideu nadchnul, ale chvíli trvalo, než se podařilo začít plán skutečně reali-

zovat. Součástí celého projektu je samozřejmě i dcera Jasmína, která však přesun do českých hor brala jako samozřejmost – polovinu svého života poslouchala, jak rodiče plánují stěhování a budování centra. Se stejnou samozřejmostí pak splynula s dětmi v Dobřanech, češtinou a přírodou kolem.

„Milan má město rád, má rád společnost. Pangea byl můj nápad,“ říká Zuna, „jsem mu nesmírně vděčná, že udělal obrovský krok směrem ke mně, že se do tohoto se mnou pustil. Víím, že by to nedělal, kdyby tomu nevěřil. Ale nějaké očistění a sebezapření, kterým jsem koneckonců musela projít i já, chápu jako jeho projev lásky. Sama nevím, jestli bych byla něčeho takového schopna. Takže si toho vážím. A když mu tady někdy rupnou nervy, tak jsem hodně zticha.“

By the way...

Během dne, kdy orlické slunce vzorně svítilo, jakoby chtělo na návštěvu z Prahy udělat co nejlepší dojem, jsme mluvili ještě o spoustě věcí – o identitě, autenticitě, cenách topného dřeva, o realitním makléři, který dojednával koupi domu a teď chodí k Zuně na akupunkturu, o lidech z okolí, ženských břizách a mužných dubech. Také nám Zuna vyprávěla o své hodinové taneční improvizaci s vynikajícím slovenským hudebníkem Maokem. Letos na jaře se v Banské Bystrici

potkali, aby Matce Zemi věnovali společnou performance, které přihlížel k prasknutí naplněný sál. Možná se ještě sejdou, ale nikdy se ta chvíle nebude opakovat. 📺

Základní teze taoismu:

- Svět je v neustálém pohybu a přeměnách
- Detail nelze oddělit od celku, celek nelze oddělit od detailu
- Jednota je v protikladech
- Protiklady spočívají v jejich vzájemném doplňování a oboustranné závislosti
- Vyhýbat se krajnostem
- Žít v souladu s přírodou
- Žít v souladu s neustálými přeměnami

*dharma je filozofický pojem používaný ve všech indických náboženstvích – hinduismu, buddhismu i džinismu. Volně se překládá jako cesta. Jde o cestu k univerzální pravdě, o univerzální pravdu samotnou a o způsob života vedoucí k minimální akumulaci karmy.

ZUNA S MAOKEM / FOTO. VLADO KOLLAR
WWW.BEATLEMAN.INFO